

## GAZETA NARODOWA Y OBCA.

*Sine ira & studio, quorum causas procul habeo.*

C. Tacit.

Z WARSZAWY WE SRZODE DNIA 2. MARCA ROKU 1791.

*Sessja seymowa d. 25. Lutego.* P. Marszałek Seymowy: „Ponieważ po przepędzonych dwóch tygodniach nad czynnością prawodawczą, uczynić należy zwrot do materii ekonomicznych; przeto, dopełniając przepisu prawa, otwieram dzisiejszą sessję od podniesienia niektórych projektów, oczekujących decyzji naszej, które deputacya konstitucyjna roztrząsała — a najprzód od podanego przez P. Szymańskiego Sochaczewskiego.

Czyta P. Sekretarz projekt ten pod tytułem = *Zalecenie Komisji Rzpłtey Skarbu Koron: — Ponieważ Komisja Rzpłtey Skarbu Kor. rezolucją swoją pod dniem 6. miesiąca Czerwca R. 1787. po uczynionej nowej lustracji starostwa emfiteutycznego Sochaczewskiego co do allewicy żądanej czynszu tegoż starostwa, przez wylew rzek uszczuplonego, do przyszłego tylko seymu zawiesiła, a do decyzji Stanów odesłała, dla istotnej dopełnienia sprawiedliwości, zlecamy komisji Skarbu Kor. aby okoliczność tę podług sprawiedliwości i słuszności roztrząsnęła i udecydowała, a z funduszu na allewicę podatków Rzpłtey prawem oznaczonego (jeżeli tego sprawiedliwość i słusność wymagać będzie) przyswoiła i wyznaczyła bonifikacyę = projekt ten jednomyślnie przyjęty.*

P. Kossowski Podskarbi W. Kor: „Kiedy już łaskawie raczyliście wysłuchać Najjaś. Stany relacji od deputacyi examinującey komisję skar. kor., dozwolicie, bym w tym miejscu oddał pod wyrok wasz projekt zakwitowania tejże Komisji z czteroletnich jej czynności: który, nim przyjąć raczycie, niech mi wolno będzie zażądać uwagi waszej nad potrzebą drugiego podskarbiego. Już to, nie tylko dawne ustawy, jakimi są statut *Alexandra* i konstytucye za *Zygmunta III.*, ale nawet pamięci naszej dosięgające prawo 1764. wyłuszczają powody, dla których nie darmo królowie i Rzpłta miewała dwóch Podskarbiech; do tych przeto odwołując się, dodam: że skarb dziś w troynasob zwiększony, zwiększył manipulacyę, pomnożył pracę, dozór, nad wzrastającym handlem, opiekę nad zaprowadzonemi fabrykami, tak dalece, że ta magistratura, obciążowana obowiązkami, nie będzie mogła odpowiedzieć celowi swojemu, gdyby tylko na jednym podskarbie cała ekonomia publiczna zależała.

Czyta P. Sekretarz projekt pod tytułem = *Zakwitowanie Komisji Skarbu Koronnego* — na który nie zachodzi zgoda. P. Morfki Kasz: *Kamieniecki*: „Kiedy jest żądaniem, aby projekt kwitu szedł w deliberacyę; proszę natomiast, aby projekt, przezemnie imieniem deputacyi examinującey skarb Kor. podany, pod tytułem = *Podniesienie spraw w nieprzytomności officialistów skarbowych w sądach assessorji Koronnej zapadłych* — jako z deliberacyi wyłżył, był podniesiony, i wzięty do decyzji.

P. Czacki *Czerniechowski*: „Im filniey skarb Rzpłtey w dochody swoje jest teraz opatrzony, tym więcej pracy, tym więcej dozoru ekonomia publiczna wymaga. Nadaremna jest rzeczą rozwódzić się nad tą prawdą, gdy dopiero co słyszeliśmy świadectwo, z ust cnotliwego męża i

„ministra: na tym przestać mi należy. Naygłębszą do tronu W. K. Mci noszę prozbę za JW. *Ostrowskim* Kasztelanem *Czerskim*, abys go W. K. Mość, w nadgodę obywatelskich zasług, do Podskarbstwa nadwornego kor. powołać raczyli.

Popiera to wniesienie P. *Lubieński Sieradzki*; a P. *Bernowicz Nowogrodzki*, o równy wymiar względów dla Prowincyi *Lit*: jakiego doznały prowincye *Koronne* w powołaniu do podskarbstwa W. K. P. *Kossowskiego* domawia się.

Xże Marszałek Konf: *Lit*: „Słyszane tu były wniesienia „za potrzebą podskarbiego nadwornego, i te do konwikcyi mojej trafiając, nakłaniają zdanie moje, bym się łączył z „prozbą rekomendujących względem W. K. Mci JW. *Ostrowskiego* Kaszt: *Czerskiego*. Co do wniosku za Prowincyą *Lit*: „od momentu, w którym szacunek i miłość prowincyi posiadający minister JO. Xże Jmć *Poniatowski* podskarbi W. „*Lit*: złożył urząd z powszechnym żalem, komplet często „nie zupełny, a przeto w odwołkę idące czynności tak ważnej magistratury; z której, jeden kommisarz, do *Holandyi* wyznaczony na ministra; drugi, w pomoc podskarbiemu Nadwornemu do tłumaczenia jej spraw na seym ześlany; to wszystko jest mi powodem, iżbym za dopełnieniem ministeriów skarbowych domówił się — z tej więc „przyczyny, skoro spodziewać się muszę, że J. W. *Dziękoński* podskarbi Nadw: w względach W. K. Mci uposłanym nie zostanie; na miejsce jego, z mocy licznych „instrukcyi, mam za powinność rekomendować JW. *Wawrzeckiego* Chorażego *Lit*: *Posła Brasławskiego*.

Król Jmć: „Lubo z tylu słyszanych głosów, mogłbym „sobie podchlebiać: że trafię w myśl stanów seymujących „przez rozdawnictwo podskarbstw nadwornych; i z tego „względem, że mniemam, iż to jest prawem moim, i sam z „siebie mogłbym to uczynić: przecież stosując się zawsze do „tey delikatności, z którą postępować zwykłem, przez „względ na wstrzymanie tegoż rozdawnictwa, pragnę byź „o jednomyślny woli stanów zapewnionym. Dla tego raczyśz Wpan Mści Panie Marszałku seymowy, zapytać się „w tej mierze: czy jest zgoda, abym do nominacyi żądanej „przytąpił? Dopełniając wolę N. Pana, zapytuje się P. „Marszałek seym: ; lecz nie zachodzi zgoda.

P. *Zakrzewski Poznański*: „Jak już po wielokroć razy „nosilem do tronu W. K. Mci prozbę o wstrzymanie rozdawnictwa Ministeriów, do czasu zadecydowania w formie rządu, „które mają byź wieczyste? a które doczesne? tak też samę teraz powtarzam; ani mnie konwinkować mogą przełożone przyczyny potrzeby drugiego podskarbiego; bo „zadnego nie czytam prawa, opisującego jakie osobne obowiązki dla podskarbiego, a osobne dla kommisarza. A nadewszystko, trudno mi jest mniemac, aby sam JW. *Dziękoński* podskarbi Nadw: *Lit*: przyjął ofiarowane sobie Podskarbstwo wielkie, kiedy jelszcze *non reddidit rationem* z urzędowania swego: więc mniemam, że ta materya, zostaje w zawieszeniu do czasu decyzji w formie rządu; a miejsce jej zabrać powinno wniesienie, które z obowiązku urzędu mojego, od

„składu deputacyi koekwacyney przynoszę w projekcie, o którego przeczytanie upraszam.

Czyta P. Sekretarz ten projekt pod tytułem: *Przyśpieszenie dzieła deputacyi koekwacyney*. — Gdy celem zwiększenia dochodów publicznych, w proporcję natury dobr ustanowiona deputacya koekwacyina, dla nie nadeszłych nowych lustracyi dymów, które za prawo dla niey służyć miały, dzieła swego kończyć nie może; dozwalamy przeto teży deputacyi koekwacyney, ażeby, co do projektu z umiarkowanego szacunku dobr stanowienia respective na województwa ziemie i powiaty podatku, użyła zwerifikowanych przez kommissyę skarbowe taryff dymów, przy ofierze 10. grosza podanych, a to względem tych tylko województw, ziem, i powiatów, które do tychczas swych ostatnich nie nadesłały taryff; exakcyja jednak wyproporcyonowanego przez kommissyę koekwacyina podatku, stosować się będzie respective w każdym województwie ziemie i powiecie z każdych w szczególności posessyi, do tej taryffy, która zwiększenie dochodu publicznego okazować będzie. Wszelako rygor prawa, co do nadesłania taryff dotąd brakujących, dłużey nie przeciągamy jak do dwóch miesięcy; gdzie prawo zapadłe z rygorem swoim w exekucyi mieć chcemy. — Projekt ten jednomyślną zgodą w prawo przemieniony. Odnawia się materya żądanej nominacyi na podskarbitwa nadworne; do czego P. Zboński Dobrzyński podaje propozycyę w zamiarze rozwiązania kwestyi: — Czyli szafunek podskarbitw nadwornych, ma być teraz rozwiązany? lub nie?

P. Lezeński Bract: „Chcieć nadwornych podskarbitch? lub zaraz ich kaslować? jest jeszcze mocną zagadką, co z „z dwoyga ma być przez nas ustanowione? Bądźmy użyteczni gorliwością; lecz prędkością nie pfuymy rzeczy. „Dziś o tym mówić, podług mnie, niemasz miejsca. Przyjdzie w ciągu formy rządowej kwestya o złączeniu skarbow; przyjdą i ministerya pod decyzyą stanów; tam roztrząśniemy, które z nich zostać powinny; a tak, i całość „krajowa, i cnota zdalnych obywatelów, swego się czasu „doczekają.

Po niejakiach nad tą materyą sporach, gdy jednomyślność nie zachodzi, solwowana sessya na poniedziałek.

Sessya Seymowa dnia 28. Lutego. — P. Marszałek Seymowy, namieniwszy o potrzebie niezminiejszenia liczby zasiadających w kommissyi Skarbowey, a szczegulniey tych, którzy przy styrze skarbu będąc, utrzymują systema ekonomiki krajowej, wnosi projekt, od deputacyi konfitytucyney przygotowany: ażeby deputacya, skarb koronny examinująca, wyexaminowała jeszcze tenże skarb od Septembra, do ostatniego kwartalu teraz kończącego się, z powodu, iżby nowo mający się obracć skład kommissyi, za dawny, do odpowiedzi ciągniony nie był. —

Czyta P. Sekretarz: *Zalecamy deputacyi examinującej, ażeby kommissyą skarbową, od raty Septembrowey, na której rachunki skończyła, wysłuchala rachunków do ostatniego kwartalu teraz kończącego się, i relacyą do nas Króla i Stanów przyniosła.* Na to zalecenie jednomyślna zachodzi zgoda.

P. Sumiński Wojewoda Inowrocławski: „Uczynione w „zagajeniu P. Marszałka seymowego przełożenie, daje mi „powod odnowienia proźby, na ostatniej sessyi do tronu „zanieśionej, o nominacyą podskarbitgo Nad: Kor: — Do „kładna administracya skarbu potrzebuje urzędników, którzyby długim doświadczeniem nauczywszy się, na czym „stoi to urzędowanie, ciągle do niego przywiązani byli. — „Co do praw majestatycznych; to względem szafunku podskarbitwa Nad: tak są nietknięte, iż i konfitytucya 1775. „roku, oddając radzie szafunek krzesła, i ministeryow, chociaż urząd podskarbitwa Nadw: do Ministerium posunęła, „szafunek jednak tego urzędu, przy samym królu zostawiła. — Sama tylko delikatność J. K. Mci uchyla się od tej,

„którą ma niezaprzeczoną, prawności; złączony ściśle z „Narodem, we wszystkim chce zgodnie z wolą narodu postępować: czyliż dla tej delikatności ma być w swym prawie ubliżony? ... Królu! uczyniłeś ukontentowanie Narodowi, kiedyś oddał łaskę W. Lit: i Podskarbitwo W. Kor: osobom zasłużonym; równe i dziś uczynisz, kiedy do podskarbitwa Nadw: Kor: i Lit: wezwiesz rekomendowane „na dniu onegdajszym osoby, za którymi ja z miejsca mego łączę proźby.”

P. Zajączek Podolski: „Kto tak skromnie używa prerogatyw, że niezaprzeczone sobie samemu służące prawo, „poddaje woli seymujących; ten godzien największego zaufania — Prawo zmniejszenia liczby ministeryow, nie może się ściągać, jak do tych, które Stany uznają za nieczynne; każdy zaś przyznać musi, iż nie pracowitszego nad „urząd podskarbitgo; jeden, wystarczyć niepotrafi — Kommissarz, ledwo w ten czas zaczyna poznawać najlżeysze „skarbu podziały, kiedy już z urzędowania wychodzić każe mu prawo — Za śmiercią każdego podskarbitgo W., skarb „byłby źle rządony, gdyby ta funkcya, oddana była nieznającym osobie rzeczy skarbowych. Coby się to działo „z pieniędzmi za wielkiego podskarbitwa Adama, gdyby nie „było cnotliwego podskarbitgo Nadwornego? — Upraszam „przeto W. K. Mci o nominacyą, do której niosę proźby „za rekomendowanemi PP. Ostrowskim i Wawrzeckim.” —

P. Wawrzecki Braślawski wyraża wdzięczność dla prowincyi Lit: której imieniem, na ostatniej sessyi był poleceniony względem J. K. Mci; oświadcza, iż uczczony tym szacunkiem, i dowodem ufności, nowe zabiera pobudki do cnoty, pracy, i zasług. Do wakującego podskarbitwa W. Lit: (mając wiadomość, że P. Podskarbi Nadw: Lit: pragnie „zostać na swym urzędzie) rekomenduje P. Tyżkiewicza Hetmana Pol: Lit: który, stopniami przez wszystkie funkcye, i urzędy przechodząc, dał dowody cnoty i zdatności. —

P. Dziekoński Podskarbi Nadw: Lit: „Gdy uwiadomiony „jestem, iż W. K. Mość łaskawie skłaniać się raczyfz dla P. „Hetmana Pol: Lit: do wakującego w prowincyi naszej podskarbitwa W., niezwykle nigdy sprzeciwiać się determinacyi W. K. Mci, mam honor polecić tego męża, zasłużonego „go w narodzie, i mającego zaszczyt należeć do krwi W. „K. Mci; a los mój i dołę, u nóg Króla łaskawego złożyć.

Xże Marszałek Konf: Lit: łączy rekomendacyą swoją „za P. Hetmanem Lit: wystawiając zasługi jego, na urząd „dach poselskich, deputackich, i w trzymaniu łaski marszałkowskiej, na pierwszym seymie wolnym 1778. r.; tudzież, w „najtwardszych okolicznościach przydywania w kommissyi woyskowej odbyte.

Król Jmć: „Dalem tego dowody jasne, że spiesznym „krokiem nie ubiegałem się do użycia prawa, przywiązane „go do dostojenstwa tronu, ile kroć mogłem sądzić, że to „wstrzymanie było potrzebne; lub gdy zachodziły mocne „zadania seymujących. — Na dwóch już sessjach roztrząsana „kwestya o wakujących urzędach podskarbitch, i to dała „szyć seymującym stanom, co rozumiem, że powszechnie „jest uznane za fundamentalną maxymę, to jest: że poki „prawo które nie jest wyraźnie zniesione; poty ma moc „zupełną; a że istność i trwałość podskarbitwa nad: „mam zachowane w całości w paktach konwentach; i konfitytucya „1775., przenosząc ten urząd do dostojenstwa Ministerii, wyraźnie go z pod kandydacyi rady, pod którą inne „wszystkie krzesła były poddane, wyjęła. Więc na tym fundamencie, rozumiem się być dosyć autoryzowanym do oddania podskarbitwa nadw: kor: i jeżeli, jak się spodziewam, „nie będę doznawał sprzecznosci, oświadczę dogodną tytuł „rekomendacyom nominacyą, favore P. Ostrowskiego kasztelana

„sztelana *Czerfkiego*. — Względem urzędu Podskarbiego *Lit*; „milo mi było słyseć wspomniane zaśluzgi takiego obywatela, który przez wszystkie stopnie przechodząc, na chwałę „w nich zaśluzyl, tak w piastowaniu łaski seymowej na pier- „wszym po czterdziestu kilku leciech wolnym seymie, jako „i Trybunałskiem. — A gdy slyszane wyrazy zaśluzonego, i „w sercu moim zapisanego Ministra P. *Dziekonskiego*, oświad- „czyły publicznie, że niechce zagradzać do podskarbitwa „W. *Lit*: P. *Tyszkiewiczowi*; pragnę z tey okazji dać dowod, „jak umiem szacować, i dawne zaśluzgi, i dzisieyszą cnotę „skromności, tegoż P. *Dziekonskiego*; którego znając okoli- „czności, wiodące go do spoczynku, starać się będę, izby „w tym, & cum dignitate & sine damno zostawał; a razem, „po dobrowolnym usunięciu się jego, dogodzę i własnemu i „powszechnemu żądaniu, gdy oddam Podkarbitwo Nadwor- „ne *Lit*: P. *Wawrzeckiemu*, *Chorążemu Lit*; którego, już „na fundamencie prawa, mnie służącego, do tego urzędu an- „ticipative wzywam. —

P. *Soltys Krakowski*, przełożywszy: „iz w państwach „zagranicznych, jeden Minister zawiaduje policją, daleko „większey, jak tu, ludności; jeden, licznieyszym woyskiem; „jeden, interesami politycznymi; jeden, dostatecznieyszym „skarbem: a u nas, 4. Marszałkow; 4. Hetmanow; 4. Kan- „clerzow; 4. Podskarbach? — że *Francya*, z samowładnego do „rządu wolnego przeszła, a przecież 10. Ministrów nieusta- „nowiła? podaje propozycją taką. — Czyli Ministeria, to jest: *Buławy wielkie i polne, Podkanclerstwa obydwu, Marszałkowskiego* nad: *obydwu, i podskarbitwa nadworne obydwu, kosztujące na rok* (skarbu blisko 400,000. mają być zniesione? lub nie? —

P. *Matuszewicz Brzeski Lit*: „W toczącey się materii u- „ważam: co dobru publicznemu, co godności prawodawstwa „przystoi; co wola wojewodztwa przepisuje. — Co do pra- „wa: z tego wypada, iz liczba ministeryow być musi zmniej- „szona; przewidzieć zaś nikt nie może, które zniesieniu pod- „padną, a które się utrzymają. Kto wie? czyli te podskarbi- „stwa, albo za złączeniem skarbow, niepotrzebnymi uznane „nie będą? albo, stosownie do prawideł ogulnych, upropor- „cyonowane względem każdej prowincyi w równości nie „zostaną? Co do instrukcyi; współobywatele moi mieli za „niewątpliwe prawo, zmniejszające liczbę ministeryow; i „dla tego fundusz z ich pensyi przeznaczyli na woysko. — „W drugim punkcie dali rozkaz polecenia do Ministerium P. „*Wawrzeckiego Chorążego Lit*: Ja między jednym a drugim „punktem nie widzę przeciwności: bo gdy zobaczę, jakie „zostaną Ministeria; będę miał sposobność dopełnienia drugie- „go punktu instrukcyi. rekomendacją tego męża, który do „każdego urzędu ma zdatność. — Pamiętam to prawo, które „wrocilo W. K. Mci szafunek Ministeriow i krzesła; chcia- „łem szczegulnego wyrażenia tych Ministeriow, i nie „wprzód zgodziłem się z jednomyślnością, aż uslyżałem z „ust W. K. Mci zaręczenie, że żadnego Ministerium nie roz- „dasz, dopoki wola stanów nieważnie względem nich deter- „minacyi; dałeś już dowody N. Panie, jak święcie dotrzy- „mujeś słowa; i tak, kiedy uwieczniałeś zaśluzgi P. *Potockiego* „i *Kossowskiego*, nie wprzód dopełniłeś nominacyi, aż jedno- „myślność zapewniła cię, że wola twoja zgodna jest z wolą „izby. I w dniu dzisieyszym, inaczej o oświadczoney no- „minacyi nie sądzę; tylko że rozumiałeś, iz głosy, do cie- „bie z rekomendacją obroczone, są zgodne z życzeniem „powszechnym. Lecz gdy slyszysz późnię tyle głosow „proszących, ażebyś nominacją zawiesił: racz porozumieć, „że nominacja, nie jest życzeniem powszechnym: racz do- „godzić życzeniu seymujących, w zawieszeniu jej na mo- „ment. Projekt o seymach, jest z porządku drugi; nastąpi „wkrótce, a w nim musi być rozwiązano, które Ministeria

„zostaną. — Już to i w izbie naszej, i w całym narodzie „ustało, aby intencye W. K. Mci w pedeyrzenie podawać; „już przykładem cnoty, zamknąłeś usta niechętnym; możeż „bydź jaki zysk, którybyś kładł obok tey ufności, którą „W. K. Mość zaszczyca narod, zowiąc cię zbawcą oyczy- „zny? — Jeżeli zechcesz uskutecznić zapowiedzianą nomi- „nacyą; oto nayszczerze sobie zasmucisz serca; a tym, „którzy cię chcą różnić z narodem na zgubę oyczyzny, „podaś zręczną okazyą do tego. — Wszakże cierpliwość „oczekujących, nie będzie długa; uczynisz to w późnię- „szym czasie, co dziś zapowiedziałeś; a będziesz, i dobro- „czynnym, i nikogo z nas tobie życziwych nie zasmucisz. „Propozycya P. *Krakowskiego* iść nie może; bo zawiera w „sobie materią prawodawczą; ten zaś tydzień, jest przezna- „czeniem materii skarbowych.

Król *Jmć*: „Mci Panie *Brzeski*! Nie raz już zbudowa- „łem się z mowy W. Pana, i dziś słowa jego przyjmuję ser- „cem oycowskim i umysłem skłonionym; naywięcej na tym „zakładam ceny, abym cieniowi nawet nieukontentowania „między mną a rplą nie dał miejsca; zatym właśnie, jak „teraz mowiłeś, zachowam w sercu moim oświadczoną „skłonność ku tym osobom, które mi przez tyle głosów by- „ły rekomendowane; i nie będę ściągął ręki do podpisu, „poki wszelka wątpliwość nie ustanie nad tą nominacją; „ile że ja chcę bydź zatwierdzonym w mniemaniu, jakie „mam mieć o prawie 1775. roku: które, szafunek podskarbi- „stwa nad: przy mnie zostawiło: czyli mam go mieć za trwa- „jące? czyli za zniesione? — Powtarzam słowa P. *Brzeskie-* „go *Lit*: że na krótki moment zawieszony bydź może sku- „tek życzenia mego, wynikający z powszechney zalety; „a gdy tak się tłómaczę, rozumiem, że nabywam nowego „prawa, do ufności narodu, którą szanuję.”

Następuje podziękowanie J. K. Mci za uczynione dopie- „ro oświadczenie wstrzymania skutku nominacyi. —

P. *Zboin/ski Dobrzyński*, żąda wyznaczenia dnia, w któ- „rymby deputacya do weyrzenia w przywileje miast, i wy- „słuchania ich żądań wyznaczona, zdać mogła w stanach z „zakńczoney czynności relacyą.

P. *Zakrzewski Poznański* uznaje słuszność tego żądania; „lecz chce wprzód, ażeby deputacya do okoliczności skarbo- „wych wyznaczona, przyniosła swoją opinią końcem przygo- „towania rzeczy do nowo wprowadzoney materii: — sellya sol- „wowana na dzień jutrzeyszy.

Z *Wiednia d. 9. Lutego*. Cesarz postanowił dla pod- „niesienia handlu, ułożyć we wszystkich państwach swoich „powszechne systema handlowe; tym końcem, ułożona od nie- „jakiego czasu w *Trieście* planta, względem żeglugi, asseku- „racyi, wexlow, wzięta będzie na rozwałę i rozefłana do „kupcow w *Trieście*, i do innych miast handlowych, ażeby „ci zdanie swoje w tey mierze otworzyli rządowi. — Przy- „szly seym *Węgierski*, ma się odprawiać w roku 1792. w *Bu-* „*dzie*, albo też w *Szemnie*; Seym terażnięyszy, w tym mie- „siącu się skończy. — Cesarz dla *Palatina Węgier* wyznaczył „roczney pensyi 150,000. złotych niemieckich. *Xiąże de* „*Ligne* otrzymał w *Niderlandziech* dwa starostwa, czyniące „dochodu rocznego około 80,000. złotych niemieckich. — Na „balu, który poseł *Neapolitański* dawał, zastawiono młody „groch zielony, którego talerz sześć czerw: złł: kosztował. — „Cesarz był z wizytą u *Xcia de Kaunitz* dnia drugiego lute- „go, to jest w dzień urodzin tegoż *Xcia*; po obiedzie przy- „był tam jeneralny gubernator *Austryackich Niderlandów*; w „wieczor zaś, gdy *Xiąże* z dziećmi siedział u stołu, pokazał „się Król *Neapolitański*, i wraz z gośćmi pił zdrowie tego „szanownego starca. — Czas ciepły, który tu dotąd panował, „niespodziewanie w prawdziwą przemienił się zimę; wiatr „północny,

pułnocny, sprowadził tak długo oczekiwany śnieg, i zjednał tuteyszemu publikum ukontentowanie przejeżdżania się sankami: dziś po obiedzie zapowiedziana jest u dworu szlita; Król *Neapolitański*, naybardziej w tej rozrywce smakuje, i po całych dniach oney używa. — Prywatne listy z *Bukaresztu* i *Krajowy* donoszą, że nietylko *Austryackie* woyska spokojnie na zimowe rozeszły się leże, ale nawet i *Moskiewskie*: a ztąd wnosić można, iż rozszerzone pogłoski o nowych ich przedsięwzięciach, nie są prawdziwe. Wielki *Wezyr* udał się na kwatery do *Rudziuk*.

Cesarz, tenże sam dowód przychylności swojej okazał *Czechom* co i *Węgrom*, oświadczając, iż na Królestwo *Czeskie* koronować się będzie. Uroczystość ta odprawiać się ma w *Pradze* przy końcu miesiąca sierpnia, albo na początku września; w zamku *Praskim*, gdzie mieszkać będzie familia Cesarzka, potrzebne do tego czynią się przygotowania. Sejm stanów *Ceskich*, który od 27. Listopada przerwał był swoje sesye, rozpoczął je znowu w tymże samym mieście dnia 17. stycznia.

Z *Bruxelli* d. 3. lutego. Feldmarszałek Baron *Bender* znajdował się z całym sztabem na wielkiej mszy, która śpiewana była z okoliczności powrocenia pokoju prowincjom, i uśmierzenia partyow. Po skończonym nabożeństwie słyszano powszechne okrzyki, *vivat Leopold, Mercy, Vonck, i van der Meersch*. Jakoż zjednoczenie zdaje się być nayzupełniejszy między temi, którzy zostali wiernymi swemu monarche, czyli raczej, którzy w niesforney rewolucyi nieupatrywali utwierdzenia prawdziwej wolności; i temi, którzy, będąc pierwszymi teyże rewolucyi wodzami, rozumieli, iż mogli zabezpieczyć równe wszystkim obywatelom prawa, nie zaś powiększyć władzę jakiego szczególnego stanu, lub partykularnych w tymże stanie osob. Te goż samego dnia uyrzano powracającego tu niegdys Podpułkownika *Austryackiego*; potym zaś będącego na czele rewolucyi. *P. van der Meersch*, któremu rząd, nie tylko zapewnił wolny powrót, ale zabezpieczył go nawet, iż przez samych woyskowych *Austryackich* traktowanym będzie jak przynależy na dystryngowanego oficjera. Wjazd jego nietylko że nie był tajemnym, ale raczej okazywał postać tryumfu: wiele karet, które na przeciw niemu wyjechały, asystowały mu przy wjeździe, nie licząc mnożstwa ludu pieszego, który ze wszystkich stron wydawał okrzyki, *niech żyje Leopold, Mercy, Argenteau, van der Meersch i Vonck*. Jedna tylko partya przeszłego kongresu, nie dzieli tej powszechnej radości: a że ci, którzy do partyi tej są przywiązani, składają jeszcze magistratury, a nawet i zgromadzenie stanów: postempki ich sprzeciwiają się częstokroć, iuż to powrotowi spokojności i ufności publiczney, iuż też ulęganii, którego spodziewałby się należało z strony tych, którzy, w czasie rewolucyi, władzę w rękę swym mieli. — Moneta, która w przeszłym roku bita była, pod stemplem kongresu *Belgi*, surowo zakazana została.

Z *Kopenhagi* d. 15. Lutego. Dnia wczorajszego mieszkający tu Posel *Moskiewski* odebrał kuryera z *Petersburga*; który, wnoszą, iż nieodwłocznie do *Sztokholmu* odjedzie. Uważamy, iż, od kilku niedziel, więcej tu kuryerow przejeżdża, niż dawniej wciągu sześciu lub siedmiu miesięcy. — Wyfzedł tu reskrypt z kancelaryi królewskiej, nakazujący wszystkim biskupom: ażeby diecezye swoje odwiedzili: roztrząsneli dokładnie stan wszystkich kościołów; przy końcu zaś roku, z objażdżki swojej rządowi sprawę oddali; dochodziły bowiem wiadomości, iż w niektórych miejscach plebanie i kościoły tak podupadły, że proboszczowie nie byli iuż w stanie zarządzenia temu.

Z *Kolonii* d. 11. Lutego. Xiążę Biskup *Leodyjski*, przybywszy dnia 4. tego miesiąca do *Moguncyi*, miał nazajutrz

długą konferencyą z elektorem; po której, puścił się w dalszą drogę przez *Koblenc* i *Bonn*; co mu zjedna sposobność umowienia się z dwoma drugimi Elektorami duchownymi, interelowanemi do sprawy jego. Xiążę Biskup miał z sobą sufragana swego Hrabie *de Mban*: rada *Leodyjska*, następującym Xiążęcia swego zaprosiła adresem.

„Naypierwsze życzenia obywatelów miasta *Leodyum*, powroconych do dawnych praw, wolności, i szczęśliwey ich konstytucyi, być powinny te, ażeby wpośród siebie oglądać J. O. Xiążęcia swego Biskupa. Upraszają go zatym, ażeby chciał jak nayprędzey powrócić, i wziąć stary rząd, którym ręce jego kierowały, z siłą i mądrością. Sama przytomność jego może utwierdzić dzieło wspaniałych, ich oswobodzicieli, powrócić na zawsze zgodę braterską, która jest i była zasadą wybornej konstytucyi ludu *Leodyjskiego*: on utwierdzić może spokojność publiczną, i zabezpieczyć nieporuszonym odgą sposobem uszczęśliwienie ludu, który niczego bardziej nie żąda, jak u nog pana, pastusza, i oycy swego, oczyścić się z kilku chwil przemijającego błędu, i który zupełnie przypisać należy, przynawowi, zdradliwym insynuacyom, i postrachom, które wzbudzała w nim okrutna anarchia, pod którą jęczał. Obywatele *Leodyjscy*, składając u nóg xiążęcia swego, gorące życzenia o prędki powrót jego, podchlebiają sobie, iż raczy zachować im tę szacowną organizacyą, która im zabezpiecza ich spokojność, i która od więcej stu lat źródłem była ich chwały i szczęśliwości.”

Mowią, iż xiążę Biskup, za powrotem do *Leodyum*, maziaciagnąć trzy regimenty, każdy od tyśiąca ludzi, i korpus to zagranicznymi osadzić oficerami.

Z *Paryża* d. 11. Lutego. Zgromadzenie narodowe, czyli Sejm *Francuzki*.

D. 5. Lutego: Uchwalono po wielu sporach: iż kaznodzieje są urzędnikami publicznymi, i że żaden kaznać nie może, nie wykonawszy przysięgi.

D. 6. *P. Camus* uważając że w kassie nadzwyczajnych dochodów znajduje się teraz 80. milionów, wnosi: ażeby te pieniądze obrocone zostały na zapłacenie pensyi rozmaitych departamentów, co uchwalono. Tenże donosi: że w tym tygodniu znowu za 4. miliony asygnatów z przedaży dóbr narodowych do skarbu zwroconych spalonych będzie. *P. de Montesquieu* czyni relacyą stołową do przyszłej organizacyi skarbu publicznego, w której między innemi rzeczami uważał: że w Maju 1789. dochody publiczne 475. milionów wynosiły, do których przyłączając 130. milionów, które lud z dziesięciny opłacał, ogólna percepta 605. milionów czyniła; że wtedy jednak corocznie był deficit 56. milionów; że wszystkie zapłaty w ten czas były zawieszane &c. Takież stan nasz byłby i teraz, gdyby rewolucya nie nastąpiła; z bankrutowanie byłoby nieuchronne: teraz zamiast 605. milionów, będziemy tylko 502. miliony do skarbu opłacać; więc tego roku więcej niż 100. milionów mniej damy, a wszystkie zapłaty będą kolejno czynione; sprawiedliwość będzie darmo oddawana, urzędy officyantów będą opłacane &c. Ta relacya wielkie pochwały odebrała, i za rozkazem zgromadzenia drukowaną będzie.

Głoszą, że tu od Xcia de *Wurtemberg* przybył Baron *de Rieger* dla wniścia w negocyacye z zgromadzeniem narodowym względem indemnizacyi za posessye tegoż Xięcia w *Alzacyi*. Przydają: iż wielu innych Xiążąt Niemieckich toż samo uczynić mają.

Wiadomości ze wszystkich departamentów królestwa, zgadzają się, iż wszędzie w bardzo wysokiey cenie przedażą się dobra narodowe. Długo byłoby wliczać wszystkie miejsca w których przysądzenie dóbr narodowych stało się: dość powiedzieć, iż ogólnie biorąc, połową prawie wyżej są przedawane, aniżeli ocenione były.